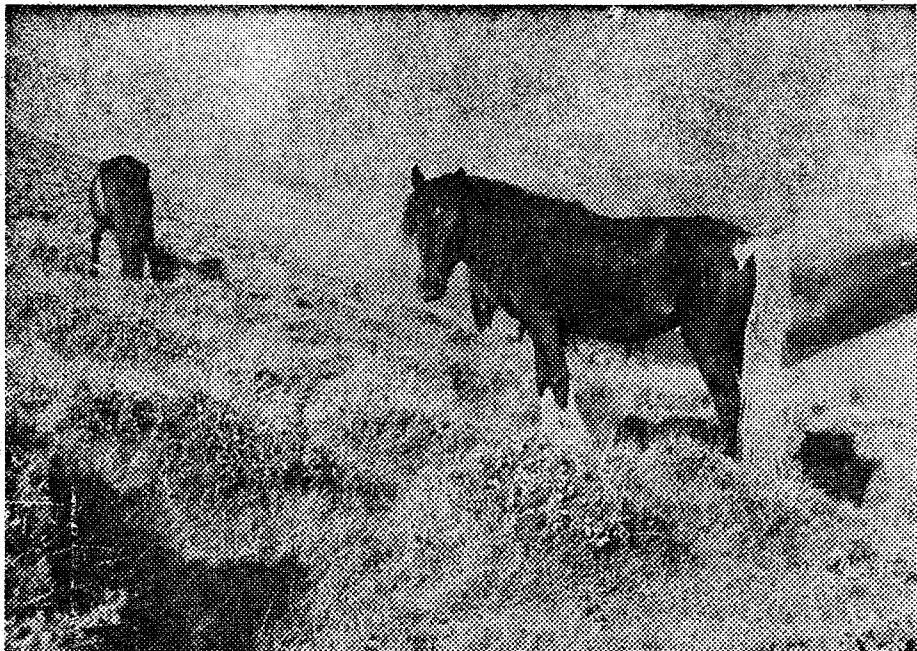

NAFAR - IZKUNTZAN ORRIA

GURE AMA LURRA

Euskalerriko pottoka zaldiak eta Paul Dutournier, Sara'ko alkatea

Euskal pottoka zaldia.

Ba nuen Donibane Lehitun'en, adiskide benetakoa ta euskalzale jatorra. Bera-ekin batean, Ipar Euskal-errarian barrera ibilia nago. Maite zuan bere hurra ta gure gauzetaz mintzatzen eta aspertzen. Batez ere bere Xiberoa mina zeukan. Makila bat artuta, ofez ibiltzen zan, batzuetan Irati'ko basoan, Iturri gutziatiko urak edanez; atsegiñena OSKIA'koa zeukan.

Bein esan zidan SARA'ko alkatea ta pottoka gure zaldiekin gertatutako egitazio ipuia. Zoragarria iduritu zitzaizten. Gelditu giñan, len bai len, nik gizon ori ezagutuzkotan. Bafian gure Joakin ARA jatorra, bat batean il zaigu oso gazterik.

Dana dala, nola gaia oneri buruz lana bat egiteko asmotan nenbilen SARA'ko alkateari eskutitz bat egin nion. Eta or nua bera agertzen zaiten OREXA'n larunbate atsaldetate batean; gizon sendoa, alala, azkarrata ta begi urdi-fekin; bere euskera garbia da. Ez degu nolanaiko gizona. Frantziako telebis-tan amabi al diz agertu da. Ogeitasei urte egin ditu SARA'ko alkate bezala.

Maite du benetan bere erria eta euskera. "Euskal-zalen Biltzerra" ren bigarren leadakaria degu. SARA'ko Errikotxean egindako billetteran beti euskera erabilili du. Ba dauka idatzita liburuxka bat, "SARA'ko ERREPUBLIKA" izenekoa. Bein baño geia gotan, bere erri zoragarri onen alde, lana egiten salatu da. Bere asmo oiek elzagunak dira. Bein, gauazko lanean zebilt-

zen txapelketa asmatu zuan, kontrabandisten saria alegia. Erri onek ba du ogeita hamar kilometroko muga.

Orain berriz, denetan ederrera; pottoka gure mendietako zaldien alde egin duan lana. Txikia zala, oitua zegoan, pottoka gainean ibiltzen, nunal ta nolanal. Erri-ko festetan ere "antzara jokua" egitera pottoka gainean joaten ziran gazteak. Oraindik gaur, erretora berrira ta gotzala agurtzera, pottoka gainean ateratzen zaizkiete erritarrak.

1937 garren urtean, "Ramuntcho" film egin zutenean, berak ere eskatu zuan, mendiko pottoka tartetan sartzea.

Pottoka abere bikaina ta polita da, bizarduna, azkarrata ta basatia. Arrazoiak zion esatera zarrak "Nai al dezu pottoka arripatu?", sartu lozu buztanean gatza". Larun'go larretan ikusi bear dira zaldi auek askatasun osoan bizitzen, multzoka.

Azkenean berri mingarria eman zioten SARA'ko alkateari. Zaldi erosleak zotzotela ta txorixuetara Italiara eramaten zituztela. Len, beiti, San Fermiñetan saltzen zituzten; Valenzia'ra eramateko ta an naranjategiak joratzeko. Gure mendietako euskaldunak, egur ikarra ta pottoka zaldiak San Fermiñetara saltzera joaten ziran eta artutako diruarekin festa egiten zuten. Baina indarrezko tresnak agertu ondorean ez zituzten geiago zaldi txiki oiek ta orduan gelditzen ziran bakarrik txorixua egiteko.

Zaldi auen alde zerbait

egin nalan, etorri zaizkio asmoak burua, gure SARA'ko alkateari. Lendabizi "ELLE" frantses aldizkarian, Ana Maria Casalla idazlearen bitartez, iragarria pottoka saltzeko jarri zuan; lareun franko berri urte betetako zaldi ale bakoitzentzat eskatzen du. Txorixua egiteko, berreun frankotan saltzen zituzten.

Orren ondorean, pottoka zaldiak agertuz tarjetak egin arazten ditu milaka. SARA'ko festetan, Amerika'ko gisan, zaldi "rodeo" bat zuzentzen du. Urtarako Larun'go pottoka guztiak batean errira jektzen ditu.

Pompidou Balon'ara datorrela, 1970 garren urtean eskainaren amabian, pottoka eskeintzen dio. Geroago beste bat Monako Prinzipearentzat dauka. Onek berriz ludiko aberazalen lendakari dalako, 0'40 frankoko sello bat argitaratzen du pottoka bat agirian dula ta onen atzean Larun mendit zabala ikusten dala.

Pottoka zaldien alde egindako lana onen ondorean, ara, nun agertzen zaizkion etxean bost milia eskutitza. Bi urteredi bear izan zuan danei erantzuna emateko.

Pottoka zaldiak ikustearren, SARA'ko bidea, aberealaz artzen dute. Jakina abereak mendian izaki ta ikusteko ez daude errex, Orduan gure Paul Dutournier jaunak, 42 ektareako txitoki bat edo "reserba" antolatatu du, Larun aspiko mendit batean, nai dutenak ikusi dezaten.

Maite zitalako ta Euskalerriarren alde propaganda

egitearren, pottoka zaldien alde lana egiten sai zan SARA'ko alkatea. Baina orain, diru aldetik onuragarria, izan da bere lana. Nunaitik eskatzen dizkiote pottoka zaldiak.

Pasteur Institutoko erakasle ospetsua Calas jauna oartu da, biotzak aldetzeko orain egiten dituzten ebakuntzetan edo operazioetan, aberetan dan odoletik oherena, pottoka zaldien dala. Orduan "serum antilymphocytair" egiteko gure pottoka bear. Ortarako, Barnard erakasle ospetsua, Paul Dutournier'ekin egona da.

Aurten galnera, Paris'ko izen aundiko etxeak, opari bezela, pottoka zaldiak eskeintzen zituzten.

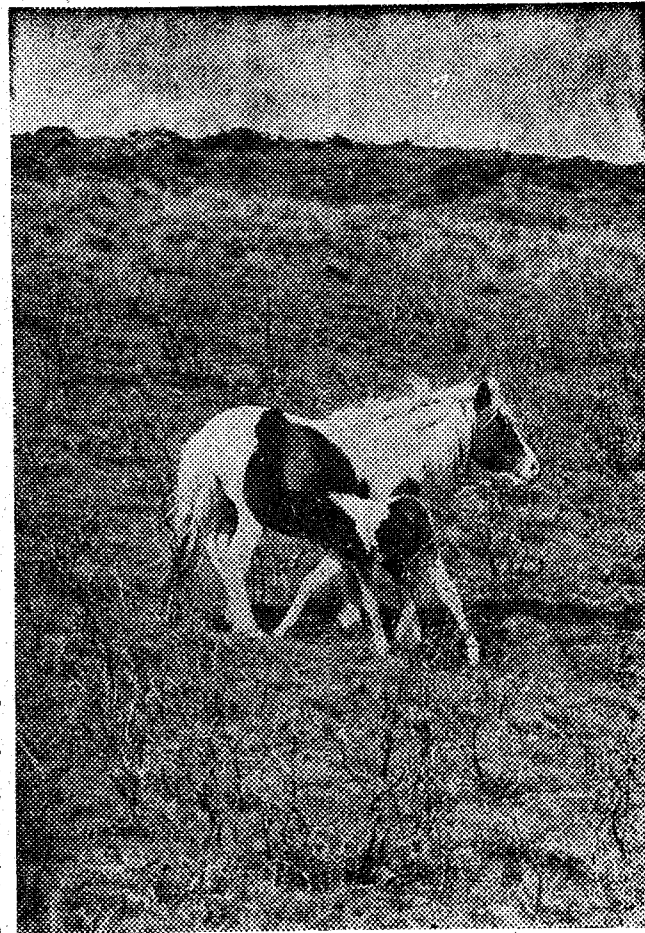
Frantzi'ko zaldi lasterkegietan asiak dira pottoka agertzen. Lenengo saria ere irabazita dauka gizon batek pottoka gainean. Mendian dagoen zaldi ori, ikusi leike Paris'ko Autteit lasterkegietan.

Eskoletako erakasle batzuek, Bretaña'n pottoka zaldiak ibiltzen dituzte beren ikaslen jolasetan, la noraño joan dan Larun'dik gure zaldia. Rossif zine egileak, film bat Euskalerriri buruz antolatzen ari da.

Bere film ortan ikusi dezaten, nun bizi dan zaldi berri bat askatasun osoan. Asiera eman nai lioke Euskalerrietako pottoka zaldiak agertuz.

Zaldi ori euskaldunaren antzekoa bai da.

Aurten gure pottoka lur-gintzaren Paris'ko perian agertu dute, Frantziako lur-gintza ministroak ontzat ta ofizialki artu du gure zaldia.

Pottoka beora bere umilak.

Nunaitik eskatzen dituzte pottoka zaldiak. Batzuek loretegiatan jartzeko, besteak gasolinetegetan, besteak berriz jatexe inguruetan eta abar. Azkeneko lau urte auetan 1.600 pottoka-saldu dituzte. Urteko zaldiak seireun franko berrietan ta beorak zortzireun frankotan.

Danetara, Ipar aldeko Euskalerrian ba omen dauka 4.800 pottoka.

Frantziako toki askotan asi dira pottoka azitzen ta sortu dute pottoka zalen elkar-te bat. Danen buru Paul Dutournier daukagu.

Europa'ko saleroste batasunean, ate berrak irikitzen zaizkio gure pottokari. Euskaldunak ba dauka esnatzeko garaia ta ikusteko zenen gauza ederrak dauden bere Euskalerrian. Noliz arduratuko ote da bere gauzetaz? Begiak irkitzeko garaia da.

Paul Dutournier'ek esa-

ten zidan: "Naparroak zaindu ta ugaritu bear lituzke bere pottoka zaldiak". Naparroa ta Euskalerrira maite ditu benetan gure gizon onek. Euskalerriko pottoka zaldia ezagutu arazi du ludi sabalean.

Lana ori berak egin du ta asko da. Alaxekoa izaki ere gure mendietako zaldia; kuarternario garaikoa, ludian zarratetako, gure leitzetan margoitua ikusten deguna. Siberian bakarrik dago onen berdia.

Len, Tillac artilariak egin zuan idazti bat pottokari buruz. Ura ezik beste danak lozuden. Gaur berriz pottokaren alde ta pottokaren bitartez, Euskalerriarren alde, Paul Dutournier'ek egindako lana zoragarria da. Euskalerriak gauza bat bakarrik bear du altxatzeko, gizonak.

LATXAGA

Pottoka men diko lepotan.

EUSKALERRIAN BARNIA

Ion Enbeita'ren euskal diskoa

Ion Enbeita Bizkaiko semea dugu, sortzez euskalduna. Mugika'ko herrian jaloa. Bertsolaria. Adar on bat enbor sendo batetik etorria; zergatik "Enbeita" enborra betidanik bertsolaria izan ba zan, honen adarrak ere bertsolaria dira. Enbeita deiturra aditzeak berehalaxe nere gogora bertsolaritza ekartzen dit aspaldidanik.

Ion enbeita txikitatik ikasitako bertsolaria da eta hontaz gainera abeslaria (kantaria). Euskal disko bat badu berak egin: ION enbeita-Bertsolari eta Abestari du izena. Lau kantu dauka disko hontan grabatuak: Euskaldun'naiz, Emoldazu eskua, Dirua, eta Horrela doa mundua.

CINSA etxeak argitaratua da. Disko hau eskatzekotan zuzenbide hauetara eskatu: CINSA-Avda. Ejercito, 19-3. Bilbo-14.

Tolosako «Euskal Amabostaldia»

Datorren sei garrenetik ogeitabat garreneirano (Maiatzaren 6-tik 21-eraino) Tolosako herrian "TOLOSako LEHENENGO EUSKAL KULTURAREN AMABOSTALDIA" ospatuko da. "Euskal Kulturaren Amabostaldia" hau Tolosako Kultura elkarteak bertako Aluntamenduren babes eta laguntzarekin antolatatu dute.

Beraz urrengo larrunbatan asiko da.

Euskal Kultura Amabostaldi hontan gure Euskal Herri maitearen Kulturari doazkioten arazo, problema, xehetasun eta sfer guztiak azalduko dira. Alde batetik Euskal Artisten Erakusket'rik izanen dira: Euskal Arteari eta Euskal Pinturari buruzkoak. Beste aldetik Euskal Literaturaren Sariaketak (Poesiak, Idazlanak, Liburuak, eta.) Euskal Liburu eta Diskoa-

ren Merkaturia, Hitzaldiak eta Elkar-Hizketak, eta hauetaz gainera Jalaldiak (Festaldiak), Herri bazkariak, Omenaldiak, eta, eta.

Jalaldiak ugari izanen dira, eta Jalaldi bakoitzak bere eguna izango du. Hala nola "Bertsolari eguna", "Dantzari eguna", "Nekazari eguna", "Euskal Zine eguna", eta abar. Amabostaldi honek Euskal Herrian jato eta bizi geranot, Euskal Herria maite dugunoi del bat egiten digu Tolosara amabost egun pasatzeko izatenzabada ere, guri komeni zaizkigun egunetan hara joateko gutxienez bal.

Tolosa hor dago gure lruñetik urbil. Donostiako bidean, datozen 6 egunetik 21 eguneraino egunetan euskaldunen zati denoiri bere atsek eta biotzaz irikita dituelarik.

Nafartarra, euskalduna, zoaz egunen batez Tolosara gure euskal kultura ikasi beharrez!

EUSKAL GAIEN LIBURU BAT

Apat-Echebarne jaunak ez du gure artean aipamen berezi beharrik. Guregandik hartu lezaken ahore guzia ba no gehiago berekin du aspaldi. Sendagile ta euskaltzain Donostiako idazle naparra liburu berri batekin datorrik bidera (1). Argitaldarien txartel baten bidez ukan nahi lehenbiziko berria. Gero, Donostian bertan eskuratu nahi garalan, beranduegi zen berri emalle bezala agertzeko. Berant bada berant, ez nuke liburu hontaz neure iritzian eman gabe gelditu nahi.

Euskal idazki zaharren biltzaile dugu, alde batetik "Larreko" haundiaren semea. Izen-ordetokoz hartua dute hitzak berak holako zerbitu dakarkit gogora. Azterkeri onik badu bere denboran egin, eta gai hontaz du liburuaren sarrera. Hirurogei ta hamar orrialdetan gauza ia kingarriak badira. Ofizialtasunetik oso idazki gutxi datorkio euskarari; horregatik josten ditut jakingarrien bezala: a) Ezkabarte-ko herri gizonen b'ztzar agiria; b) 1750-y Gotzaren artzai-dela; eta d) ixilkako ezkontza baten a' torma.

Lehenbiziko zati hontan bertan herri hizkuntza alde tiki jakingarri dira XVII gn. mendeko bi euskal gutunak. Apez baten aurkako bertsuak (1828), kantu ezagun batzuek erakifak eta herriaren ahotik bildutako gaiak euskal idazki zaharren mailan ongi sartuak dira. Damurik ez digu Irigaray jaunak maila hontan osotutako bilduma bat eman. Bigarren atalean, euskal-gelel buruz eta idazle batzuek berri emanez mintzo zaigu egilea. Antxiñako gertakizunak eta izen ospetsuen zabalundeak ere badu bere garrantzia nahiz maila oso ezberdinean egin lehen esandakoekin.

Hirugarren partean herri jakintza, folkloirek gaiak, ihu zen dira: ezkil-doinu eta Baztango yoyak, sorginkeria eta haurren jostetak, esames eta bitxiakeriak. Etnologi arrian estimagarri, hauek denak.

Akatsak adierazteko garaian batasun baten hutsune ikusten da, behar bada. Baina, alde hori neurtzerako egilearen asmoa eduki behar da kontuan. Gaien aldean es duen lokarria, bilduma aldetik gaitundia da, han hemeska banatuak ziren jakintza baten saloak batean eskematu zen dizkigute. Nekez gabe irakurtzen da, Caro Baroja hitzaurre goxoa, erderaz liburu guzia bezala, bihotzak haundi baten ele xamurra da.

Sagü
1).— A. Apat-Echebarne. "Noticias y Viejos Textos de la Lengua Navarrorum". Publicado por la Sociedad Guipuzcoana de Ediciones y Publicaciones S. A." 2 pgs.

AXULAR SARIA KONTUA

Baziren bi aur eta gelditu ziren bakarrik etxe batean Gau erdian aitu zuten asots batzuk eta gelditu ziren an tutek eta pixke baten barnean aitu zuten zaldi asots batzuk eta atra ziren leyora eta ikusi zuten iru zaldi eta berze iru gizon gañean. Gelditu ziren arrituek eta aitzina ikusi zuten izar bat etxe bateko atera gaten eta hoiak teratu ziren sortu zela aur bat. Famili hori zen arras y brea eta aitu zuten bi mutiko hoiak bildots bana aur y brea! gateko eta gelditu ziren gau guzian hari kasu eta iten zuten otz aunitz eta etzuen zerekin tapatu eta zuten lastoa balzik, kuadra hartan baziren asto bat eta hibat eta atsekin berotu zuten nolapaitere.

MARIA MILAGROS BARANDIAIN
14 urte. Elizondo.

GIZON BATEN KONTUA

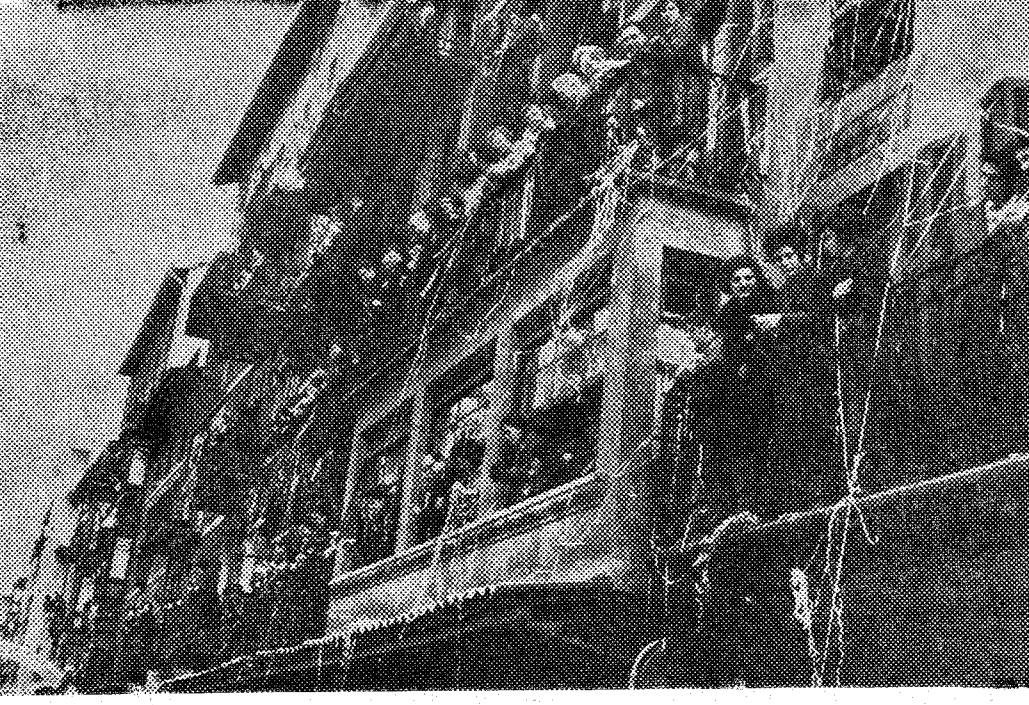
Gizon batek nai adine arrotze prexitu yateko guffitan zuen bein. Bai yan ere ostatura gan eta amar zuten tripatzar artan. Ordainduko ordea bat ere dainduko zituela ta ordainduko baño ordaindu gabe arriketara gan zen.

Ameriketara amar urte pastute aberastute etorri Bere zorrak klisk klask egiten zion bitoetean eta orda bear zuela ta gan zen ostatu etxera. Ara bada erran ostalariak:

—Amar arolzetatik amar txita aterazen al ziren; amar olio izen ziren fite utean arrotze aunitz inen zuten amar urte bai mile olio, amasei mile txita, amaborz pezeta ortxe nonbait.

Gizona izitu zen, Baletz ta ezetz azkenean gizona tue berriz Ameriketara gan omentzen arrotziak patu

Maria Cruz Santxotena
ERRATZU. 14 urte.

ION ENBEITA BIZKAIKO SEMEA DUGU, SORTZETZ EUSKALDUNA. MUGIKA'KO HERRIAN JALOA. BERTSOLARIA. ADAR ON BAT ENBOR SENDO BATETIK ETORRIA; ZERGATIK "ENBEITA" ENBORRA BETIDANIK BERTSOLARIA IZAN BA ZAN, HONEN ADARRAK ERE BERTSOLARIA DIRA. ENBEITA DEITURRA ADITZEAK BEREHALAXE NERE GOGORA BERTSOLARITZA EKARTZEN DIT ASPALDIDANIK.